

systému a (3) spojení národního sebevědomí s podporou režimu, který disponuje určitým typem zahraniční politiky, která je chápána jako správná.

Veskrze pozitivní dojem z textu nenarušují ani jeho relativně slabší místa, respektive z textu plynoucí výtky. Za první lehký nedostatek bych označil strukturu práce. První tři kapitoly působí částečně neprovázaným dojmem, jelikož se každá z nich věnuje partikulárnímu tématu, a jsou propojeny až v závěrečné části (re)interpretující vývoj zahraniční politiky. Je škoda, že jednotlivé kapitoly nejsou více provázány. Jejich těsnějším propojením by vznikl kompaktnější a lépe čitelný text mapující vývoj ruské zahraniční politiky. Za druhou nejasnost lze označit jeden z autorčiny závěrů. Na straně 226 píše Magda Leichtová o „přijetí odpovědnosti některých západních zemí za [...] podíl na charakteru ruské zahraniční politiky“. Autorka dovozuje, že jelikož vztah Ruska k „Západu“ odpovídá principům Saidova orientalismu a Rusko na základě kontaktů se „Západem“ hodnotí svou úspěšnost či neúspěšnost, měly by si země „Západu“ tuto pozici uvědomit a aktivně s ní pracovat. Myslím, že tento závěr by si zasloužil rozvést na širším prostoru, aby působil jasnějším dojmem.

Z předchozích řádků vyplývá, že i přes dílčí výtky nebo zdůrazněné nejasnosti považují publikaci Magdy Leichtové (v českém prostředí) za inovativní a přínosnou (re)interpretaci vývoje ruské zahraniční politiky v období od rozpadu SSSR, která je užitečná pro odborníky i studenty v různých společenskovedních oborech (politologie, mezinárodní vztahy, bezpečnostní studia, východoevropská studia, historie atd.). I přes to, že se autorka zaměřuje zejména na vztah Ruska vůči „Západu“ a na snahy o vzájemnou interpretaci (nahlížené pohledem Saidova orientalismu), opomenuty nejsou obecné principy ruské politiky ani vztah a politika vůči dalším zemím a regionům, zejména vůči státům v postsovětském

prostoru. Na závěr je třeba dodat, že některé části (zejména část o ideových základech ruské zahraniční politiky) by si zasloužily rozpracování na daleko širším prostoru. Nezbývá než doufat, že autorka bude ve výzkumu dílčích témat představených ve své publikaci nadále pokračovat.

Vladimír Naxera
Filozofická fakulta,
Západočeská univerzita Plzeň

José M. Magone:

CONTEMPORARY EUROPEAN POLITICS: A COMPARATIVE INTRODUCTION

London and New York. Routledge,
2011. 651 stran.

Publikací učebnicového typu, které se věnují komparativní politologii evropských států, existuje u nás a zejména v zahraničí celá řada. Vesměs se ale jedná buď o selekce jednotlivých zemí zpracovaných jako případové studie, nebo o díla, která se sice věnují různým tématům či podoblastem srovnávací politologie, ale mají ambici globální, zabývají se nejen evropskou, ale i mimoevropskou politikou. Z tohoto důvodu je nová práce portugalského, momentálně v Německu působícího politologa José Magoneho vítaným textem pro ty, které primárně zajímá diverzita politických systémů evropských zemí. A ještě cennější je fakt, že Magone nevnímá politické systémy na úrovni (národních) států izolovaně, ale zasazuje je do širšího kontextu víceúrovňové politiky současné Evropy.

Magoneho základní předpoklad je, že od 70. let minulého století došlo v evropské politice k poměrně zásadním změnám, které poněkud schematicky shrnuje do hesla

proměny moderní politiky v politiku postmoderní. Tato nová postmoderní politika se vyznačuje deterritorializací, denacionalizací a internacionalizací a úzce souvisí s individualizací společnosti a vzrůstem plurality životních způsobů. Na rozdíl od některých českých politologů nezapomíná Magone i na skutečnost, že dochází k poměrně zásadnímu posunu kompetencí směrem od (národního) státu k Evropské unii. Nejde o to, že bychom museli tento posun za každou cenu vítat, ale pokud jej budeme ignorovat, ztratíme schopnost porozumět aktuální dynamice politik evropských zemí.

Magoneho ambice jde ovšem za hranice současné Evropské unie a pokouší se komparovat politické systémy a jejich součásti skutečně na celoevropské bázi. Za tímto účelem vytváří určité „rodiny“ či „typy“ evropských zemí, které mají učinit evropskou politickou krajinu přehlednější a mají umožnit komparaci evropských makroregionů mezi sebou. Pro zajímavost tyto „klastry“ zemí uvedme: Benelux, země 3Sat (tedy Německo, Rakousko, Švýcarsko a Lichtenštejnsko, v nichž zmiňovaná televizní stanice vysílá), severská Evropa (tedy Skandinávie), Britské ostrovy, jižní Evropa (Apeninský a Pyrenejský poloostrov plus Řecko); samostatnou kolonku tvoří Francie, dále pak středomořské ostrovy (tedy Malta a Kypr), Pobaltí, střední Evropa v podobě zemí Visegrádské čtyřky a Slovinska, východní Evropa (což je obecně dosti netypicky Bulharsko a Rumunsko), Balkán (což je Albánie a dále postjugoslávské státy s výjimkou Slovinska) a konečně jako samostatný stát-typ Turecko.

Na jednu stranu tedy můžeme Magoneho jednoznačně pochválit za jeho snahu o komplexní přístup, na druhou stranu můžeme klást určité geografické, historické, kulturní a politické námitky proti zařazení Turecka (s nímž se ostatně dále v konkrétních kapitolách nijak zvláště neparčuje) a zejména musíme položit otázku, kam se poděly Rusko, Ukrajina a Bělorusko. Jistě, povahou

svého politického systému se rozhodně nejedná ani o pouhou nápodobu standardních evropských liberálních demokracií. Když se však Magone implicitně rozhodl pojmut Evropu na základě geografického chápání, měl být konsekventní. Ještě více tato diskrepance vynikne při čtení kapitol věnovaných konkrétním problémům. Poměrně často je klíčová pozornost věnována makroregionům západní Evropy, k nimž je střední, východní, ale i mediteránní Evropa vnímána jako určitý „přívazek“. Autor se sice poměrně poctivě snaží analyzovat alespoň celou EU-27, ale občas se to tak úplně nedaří. Na vině jsou možná i relativně zastaralá data právě pro země střední a jihovýchodní Evropy, o která se autor opírá (a citelně je to zejména v kapitolách o stranách a stranických systémech). Nicméně celkově lze konstatovat, že Magoneho kniha znamená velmi podstatný krok směrem od tradiční „westerncentrické“ k přece jen o dost komplexnější „unijní“ konceptualizaci evropské politiky a tuto snahu je třeba navzdory výše naznačeným limitům přivítat.

Recenzovat detailně všechny partikulární kapitoly rozsáhlé práce by patrně nebylo rozumné. Přesto je potřeba věnovat určitou pozornost struktuře textu, protože ukazuje, s jakými položkami musíme pracovat, abychom porozuměli současné evropské politice. Knihu uvozuje kapitola věnovaná historickému vývoji evropské politiky. Autorovo konstatování, že „evropskou politiku můžeme pochopit pouze prostřednictvím jejich dějin“ (s. 26), je naprosto přesné a pravdivé. Magone se koncentroval zejména na momenty diskontinuity ve vývoji evropské politiky v době moderny, což znamenalo věnovat se zejména revolucím a podobným procesům. Ocenit je ovšem nutno, že ani evropskou modernu nevnímá jako fázi bez historických kořenů a ukazuje i na evropský středověk jako podstatný zdroj pozdějšího politického vývoje. Následující kapitola popisuje výše zmiňovaný proces transformace

od moderní k postmoderní politice. Nemá na tomto místě patrně cenu polemizovat, do jaké míry je současná politika skutečně postmodernou nebo jen „jinou“ modernou, spíše je třeba ocenit fakt, že Magone postavil tuto kapitolu na díle Steina Rokkana a ukazuje, kam se politika od Rokkanových časů posunula. Posun od industriální k postindustriální společnosti, který rámuje i politické změny k postmoderní (já bych ovšem řekl post-rokkanovské) politice zasazuje Magone k roku 1979. Symboličnost tohoto data z pohledu evropské politiky, ekonomiky i společnosti je zřejmá a vlastně vhodná, trochu se tím ovšem zapomíná na fakt, že ekonomické a sociální proměny jsou procesy, které se nedějí ze dne na den. Podklady pro změnu se tak „připravovaly“ již od 60. let a celá řada prvků industriální společnosti doznívala i v následujících dvou dekadách. Některé „pozůstatky“ industriální společnosti fungují ostatně v Evropě dodnes. Tabulka na straně 92 striktně odlišující „industriální věk“ od „věku informačního“ je tedy patrně příliš vyhrocená ve smyslu odmítnutí prvků kontinuity mezi oběma věky, k didaktickým účelům však postačí. Další a v jistém slova smyslu poslední úvodní kapitola je věnována tématům souvisejícím se vznikem a rozvojem víceúrovňového vládnutí v Evropě Evropské unie. Magone se nejprve věnuje vztahu národní politiky a evropské integrace a jejich vzájemného vlivu. Spíše než o fungování evropské integrace se mu jedná o evropeizaci domácí politiky.

Následující kapitoly jsou věnovány exekutivě, evropskému parlamentarismu (kde se Magone reálně vrátil k analýze víceúrovňovosti, na kterou v kapitole o exekutivě poněkud „zapomněl“), veřejné správě (a zejména zavádění principů tzv. *public management* a posunu od vlády k vládnutí), soudní moci (včetně judicializace politiky a evropeizace soudní moci), regionálnímu a komunálnímu vládnutí. V této kapitole sice Magone věnoval pozornost paradiplomacii regionů, jejich

zastoupení na úrovni EU, ale poněkud podcenil roli a význam evropských strukturálních fondů pro rozvoj regionalismu i v těch státech, kde po něm předtím neexistovala reálná politická poptávka. Z dalších dílčích kritických poznámek k Magoneho výkladu uveďme například fakt, že Magone pojal typ semiprezidentské demokracie příliš široce a příliš formalisticky. Jen tak totiž mohl ospravedlnit konstatování o semipresidencialismu v Rakousku i jiných zemích. Pokusil se sice diferencovat semipresidencialismy podle „síly“, ale vytvořil tak příliš široký typ, kam se vejde ledacos, a který tudíž ztrácí reálnou vypořádací hodnotu.

V následující kapitole se Magone věnoval politickým stranám v Evropě. Popsal obecné procesy amerikanizace a kartelizace stranické politiky, pokles členské základny, roli politického marketingu či problematiku státního financování stran (mimochodem, i zapřísáhlí kritici českých poměrů by si při čtení podkapitoly o státním financování stran a s tím spojenými skandály mohli uvědomit, že Česko není zdaleka jediná země, kde jsou s financováním stran potíže). Pěknou metaforu vytvořil Magone na straně 343, když proti sobě postavil typ „supermarket“ a „boutique“ stran podle širě témat „prodáváných“ těmito stranami na volebním trhu. Ocenit je nutno fakt, že v pasážích věnovaných kartelizaci stran a vývojovému typu strany kartelu se autor explicitně zajímá i o státy střední a východní Evropy a dává vznik či obnovu stranického pluralismu do souvislosti i s jihoevropskou demokratizační vlnou 70. let. Této kapitole se nevyhnuly některé drobné omyly či chyby. Například označit SDKÚ šmahem za křesťanskodemokratickou stranu není šťastné (a podobných zkratkovitých zařazení stran ze střední Evropy nalezneme v textu více – vizte zejména tabulku 11.19). Horší je po mém soudu autorovo rozhodnutí zahrnout konzervativní a křesťanskodemokratické strany do jedné rodiny. Problematická je – přinejmenším v logice toho, jak byly

předtím definovány stranické rodiny – Magoneho kategorie „nových populistických a euroskeptických stran“ (s. 383–386). Populismus definuje podle Case Mudda a Paula Taggarta a jako příklady uvádí tak rozdílné strany jako FPÖ, BZÖ, SVP, Dánskou lidovou stranu, MSI/AN, Kandidátku Pima Fortuyna, HZDS, Smer, SNS, Stranu velkého Rumunska, Ataku a Sebeobranu. Co má například Sebeobrana společného s FPÖ, těžko soudit. Ještě těžší je vytyčit, jak to vše souvisí s rovněž použitou Taggartovou a Szczerbiakovou klasifikací euroskepticismu. Magone zde smíchal bez většího přemýšlení ona pověstná jablka s hruškami. Následující kapitola popisuje jednotlivé volební systémy v Evropě a jejich typy a následně se zabývá popisem stranických systémů v jednotlivých evropských makroregionech. Zarážející je zde ovšem absence konceptuálního rámce v podobě jakékoliv obecné typologie stranických systémů. Další kapitola je věnována zájmovým skupinám a systémům zprostředkování zájmů.

V posledních dvou kapitolách se Magone vrací k roli Evropské unie v současné evropské politice. Nejprve se detailněji zabývá evropeizací vybraných veřejných politik, potom propojení evropské a národních zahraničních politik.

Celkově tak kniha pokrývá v podstatě všechny významné otázky související se současnou evropskou politikou a představuje tak kvalitní shrnující učebnici zejména pro areálově zaměřené kurzy zabývající se evropskou politikou. Za velmi vhodné považují nejen doplnění textu řadou přehledných a ilustrativních tabulek a grafů, ale i snahu doprovázet důsledně výklad obecných jevů konkrétními příklady z různých evropských zemí. Didaktické kvality Magoneho knihy tak stojí velmi vysoko. Může být ovšem i cenným zdrojem komparativní inspirace pro profesionální politology, a to nejen v deklarované (a většinou i naplněné) víceúrovňové perspektivě výkladu, ale i ve snaze

propojit alespoň v nezbytné minimální míře aktuální politiku s jejími dobovými kořeny a reflektovat tak procesualní podobu politického vývoje.

Vít Hloušek

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity

Michael Romancov et al.:

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

Plzeň: Aleš Čeněk. 2011. 192 stran.

Kolektiv autorů pod vedením Michaela Romancova předkládá čtenáři publikaci nazvanou *Mezinárodní organizace*. Ambicí této kolektivní monografie je „ukázat studentům/čtenářům, že tato problematika má nejenom svůj význam pro získání uceleného povědomí o disciplíně [mezinárodních vztahů – pozn. V. V.], ale že se zároveň může jednat i o jeden z mnoha alternativních pohledů na stav mezinárodní společnosti, který vnímavému čtenáři umožňuje srozumitelným způsobem uchopit dynamiku a intenzitu její proměny“ (s. 5). Cíl je to jistě odvážný, avšak není zcela zřejmé, jakým způsobem ho autoři vlastně chtějí naplnit. O to napjatější tedy čtenář může být, zda a jakým způsobem se jim to v této poměrně útlé publikaci, čítající 190 stran formátu A5, podaří.

V osmi kapitolách nabízejí autoři jak teoretický úvod k problematice mezinárodních organizací, tak i podrobnou analýzu některých z nich. V publikaci nalezneme příspěvky týkající se Evropské unie, Organizace spojených národů, mezinárodních nevládních organizací, Ligy arabských států, Sdružení národů jihovýchodní Asie a regionálních mezinárodních organizací Latinské Ameriky.

V úvodu, v němž se snaží přiblížit obsah a motivaci pro vznik publikace, autoři velmi